

УДК: 632.654+632.7
© А.В. Фокін, 2016

ВПЛИВ ХВИЛЬ ТЕПЛА

на поширення картопляної молі у Харківській області

Розглядається гіпотеза впливу на поширення картопляної молі у Харківській області 20-денної хвилі тепла у липні-серпні 2010 року.

картопляна міль, хвилі тепла, поширення, карантин, Харківська область

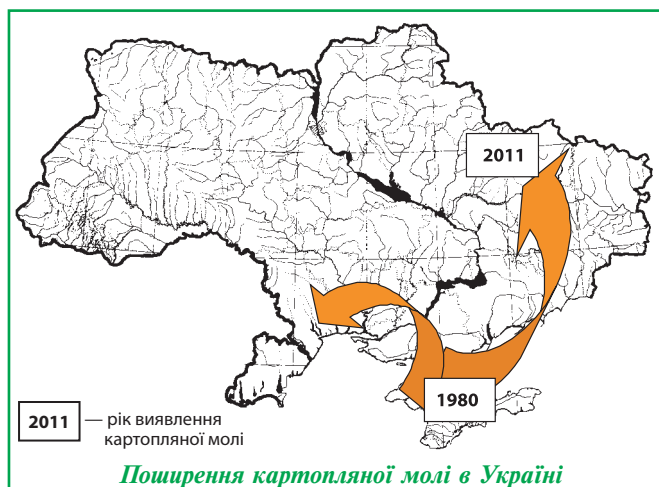
Картопляна міль, потрапивши 1980 року до Криму, де була виявлена у Сакському та Червоноперекоському районах, за більше як 30 років поширилася у Одеській, Запорізькій, Донецькій, Херсонській, Миколаївській, Дніпропетровській (з 2013 року на Дніпропетровщині та Миколаївщині карантинний режим по картопляній молі було відмінено [3]) областях, а останнім часом зафіксована ще й у Харківській (рис.). Масштаби поширення фітофага [1, 2]: Крим та Запорізька область — понад 1000 га; Донеччина — 500—1000; Херсонщина та Одещина — 100—500 га; Харківщина — менше 50 га. Потенційний ареал картопляної молі в Україні охоплює Дніпропетровську, Донецьку, Миколаївську, Одеську, Запорізьку, Херсонську області та Крим [3], а Харківська область до цього ареалу не входить. Тим не менше, саме на Харківщині 2011 року було зафіксовано появу нових осередків її поширення.

Мета роботи — дати пояснення поширенню картопляної молі поза межами потенційного ареалу.

Матеріал. Прогнозні моделі поширення картопляної молі в Україні, побудовані за допомогою програм MapInfo та IDRISI 32 [3], та база даних щодо теплових хвиль, зафіксованих в Україні [5].

Результати досліджень. Моделі прогнозного поширення в Україні картопляної молі, розроблені Л.Г. Тіговою та Ю.Е. Клечковським [3] за допомогою програм MapInfo та IDRISI 32, цікаві тим, що поща-

А.В. ФОКІН,
доктор сільськогосподарських наук,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Поширення картопляної молі в Україні

ровість їх побудови (за сумою ефективних температур, гідротермічним коефіцієнтом та середньорічною температурою) дає можливість оцінити — наскільки ці фактори вплинули на акліматизацію картопляної молі у Харківській області. Жодна з «температурних» моделей, представлених у вказаній роботі, не передбачає даного сценарію. Модель, побудована за значеннями гідротермічного коефіцієнта, не виключає цього, як не виключає і для всієї іншої території країни, отже зволонення можна віднести до другорядного фактора. Єдине адекватне, на нашу думку, пояснення — вплив потужних хвиль тепла — періодів аномально спекотливої погоди на локальній території, протягом яких максимальна добова температура повітря понад 5 днів поспіль перевищує середню максимальну температуру повітря за ці дні для даної території за період 1961—1990 років на 5°C [4, 5].

2010 року 30.07 — 18.08 на Харківщині було зафіксовано чи не найпотужнішу за останні 100 років хвилю тепла тривалістю 20 днів з

найбільш високою кумулятивною температурою 117°C [4]. Більша хвиля тепла спострігалась лише на Луганщині того ж року: 26.07 — 18.08 із тривалістю 24 дні. Цілком імовірно, що вказаний кліматичний феномен посприяв колонізації картопляної молі на Харківщині 2010 року із наступним збільшенням її популяції у 2011 році.

ВИСНОВОК

Хвилі тепла на Харківщині у липні-серпні 2010 року тривалістю 20 днів імовірно вплинули на проникнення картопляної молі до цієї області.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борзих О.І. Поширеність та моніторинг шкідливих карантинних організмів в Україні / О.І. Борзих. — К.: ННЦ ІАЕ, 2013. — 112 с.
2. Симонов В.Є. Картопляна міль в умовах Запорізької області / В.Є. Симонов, В.О. Романченко, А.Ф. Челомбітко, В.Р. Шиб, Л.П. Мігдаль // Карантин і захист рослин. — 2012. — №9. — С. 21—25.
3. Титова Л.Г. ГИС-технології в практиці карантину рослин / Л.Г. Титова, Ю.Э. Клечковский // Защита и карантин растений. — 2014. — №3. — С. 36—37.
4. Фокін А.В. Прогнозування фантомних ареалів карантинних фітофагів в умовах зміни клімату / А.В. Фокін // Карантин і захист рослин. — 2016. — №1. — С. 4—5.
5. Шевченко О. Оцінка уязвимості к изменению климата / О. Шевченко, О. Власюк, И. Ставчук, М. Ваклюк, О. Ильяш, А. Рожкова. — К.: Myflaer, 2014. — X, 64 с.

Фокін А.В.

Влияние волн тепла на распространение картофельной моли в Харьковской области

Рассматривается гипотеза влияния на распространение картофельной моли в Харьковской области 20-дневной волны тепла в июле-августе 2010 года.

картофельная моль, волны тепла, распространение, карантин, Харьковская область

Fokin A.V.

The effects of heat waves on spread of potato moth in Kharkiv region

It has been considered the hypothesis of the influence the spread of potato tuber moth in 20-day heat wave in July and August 2010 in Kharkiv region

potato moth, heat wavel, spread, quarantine, Kharkiv region

Рецензент:

Доля М.М., доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кор. НААН Національний університет біоресурсів і природокористування України